

Надмірне застосування сили та масові затримання: поліція розігнала акцію протесту біля українського парламенту

03.03.2018 поліція із застосуванням грубої сили розігнала багатомісячну акцію протесту біля українського парламенту. У результаті зіткнень між поліцією та протестувальниками було затримано більше 100 осіб. Вперше за останні 4 роки українська влада вдалася до масових свавільних затримань учасників протестів.

Поліція допустила низку порушень: удари протестувальників по голові; поведження, що принижує гідність; застосування сили до журналістів; відсутність розпізнавальних номерів на засобах індивідуального захисту багатьох поліцейських. Поліція ліквідувала наметове містечко протестувальників, хоча мала санкцію тільки на його обшук. Вище керівництво правоохоронних органів дозволяє собі глузливі та зневажливі коментарі, тим самим «виправдовуючи» порушення поліцією стандартів прав людини.

Наметове містечко біля українського парламенту

17.10.2017 у Києві відбулася масова [акція протесту](#), організаторами якої виступили декілька громадських організацій та політичних партій. Було висунуто 3 основні вимоги: зміна виборчого законодавства, скасування депутатської недоторканності та створення антикорупційного суду. Протестувальники встановили біля парламенту наметове містечко та заявили про намір продовжувати протест до тих пір, поки їх вимоги не будуть виконані. За час існування наметового містечка поліція робила декілька спроб його розгону.

Одними із лідерів протесту були народні депутати від партії «Самопоміч» Єгор Соболев та Семен Семенченко. Також у протесті активно брала участь партія Міхеїла Саакашвілі «Рух нових сил». Але у лютому 2018 року вони заявили про вихід із наметового містечка. Серед тих, хто там лишився, була значна частина ветеранів батальйону «Донбас», який воював проти проросійських бойовиків на Сході України.

27.02.2018 між протестувальниками та поліцією відбулися сутички – з обох сторін були [травмовані](#). За даним фактом правоохоронні органи порушили кримінальну справу. Ще одна кримінальна справа була відкрита за фактом подій **17.12.2017**, коли прихильники Саакашвілі [штурмували](#) Жовтневий палац (спочатку Саакашвілі закликав там створити «штаб», але потім назвав те, що відбулося, «провокацією»). На основі цих кримінальних справ **02.03.2018** Печерський районний суд м. Києва ухвалив [рішення](#) про проведення огляду та обшуку наметового містечка.

Розгін акції протесту

03.03.2018, у суботу, близько 7:00 ранку великі сили Національної поліції та Національної гвардії оточили наметове містечко. Поліція заявила, що вони прийшли виконувати рішення суду та «проводити слідчі дії», але протестувальники стали «перешкоджати цьому».

Учасники акції протесту підпалили шини. Поліцейські пішли на [штурм](#) наметового містечка. Згідно зі свідченнями [журналістів](#), а також [відео](#) та фото подій, протестувальники відбивалися палицями, кидали в [поліцейських](#) каміння, брили льоду, пляшки та предмети, схожі на вибухові пакети чи петарди.

Поліція, зі свого боку, застосовувала сльозогінний газ і біла протестувальників гумовими кийками. У багатьох протестувальників (у тому числі в однієї [жінки](#)) були розбиті голови. Вони казали, що поліція також наносила [удари](#) по ребрах.

Поліцейські почали розбирати барикади. Для гасіння вогню вони використовували не тільки вогнегасники, але і брандспойти. За словами очевидців, під струмінь води потрапили деякі протестувальники, при цьому температура повітря була нижче -7 °С.

Поліцейські зв'язували протестувальникам руки і, підштовхуючи, відводили їх до автозаків. Перед завантаженням в автозаки їх посадили на коліна або навпочіпки.

Затримані і травмовані

За [офіційними даними](#), 111 людей було доставлено до відділків поліції. Протестувальники кажуть про 112 затриманих. Майже всі вони були [затримані](#) як «свідки». По відношенню до 4-х осіб складені протоколи про адміністративне порушення. Одній особі оголошено про підозру у вчиненні кримінального злочину за фактом зіткнень із поліцією, що відбулися 27.02.2018. До вечора 03.03.2018 усіх затриманих відпустили.

[13 протестувальників](#) потрапили до лікарні. У [більшості випадків](#) у них черепно-мозкові травми, розсічення, травми кінцівок та опіки. За словами депутата Єгора Соболева, двоє протестувальників мають більш серйозні травми і залишаються у лікарні.

Червоний Хрест повідомив, що його співробітники надали медичну допомогу 2-м поліцейським. В МВС спочатку повідомили про [4-х госпіталізованих](#) поліцейських, але пізніше заявили про [7 постраждалих](#).

Грубі порушення з боку поліції

Характер травм, які отримали учасники акції протесту, а також відеозаписи подій 03.03.2018, свідчать про декілька грубих порушень з боку поліції:

- **Непропорційне застосування сили і спеціальних засобів.** Удари наносилися по голові, що заборонено ст. 45 Закону «Про національну поліцію».
- **Поводження, що принижує гідність.** Затриманих ставили на коліна на замерзлу землю і утримували так деякий час до завантаження в автозаки. МВС пояснює такі дії міркуваннями безпеки співробітників поліції. Але подібні дії не можна вважати адекватними, оскільки силовиків було в декілька разів більше, ніж затриманих. Окрім

того, ст. 29 Закону «Про національну поліцію» вимагає припинити поліцейський захід, якщо ціль його застосування досягнута або немає необхідності в його подальшому застосуванні.

- **Застосування сили щодо журналістів.** Від дій правоохоронців постраждали 3 журналісти. [Сергій Нужненко](#) («Радіо Свобода») тримав перед собою посвідчення журналіста, але поліцейський підійшов до нього ззаду і пирснув газ в очі. [Богдана Кутепова](#) («Громадське телебачення»), одягнутого в жилет з написом «Преса», поліцейський вдарив по нозі і не дозволив проводити відеозйомку. [Владислав Красинський](#) («Інсайдер») показував посвідчення журналіста, але поліцейські щитами виштовхали його. Співробітники поліції неодноразово використовували нецензурну лексику в бік журналістів, забороняючи себе [знімати на відео](#).
- **Масові затримання, що мали свавільний характер.** Більш ніж 100 осіб були затримані із застосуванням грубої сили та утримувались у відділках поліції як «свідки». Згідно повідомлень адвокатів, щодо багатьох осіб не склалися протоколи про затримання, і в них необґрунтовано брали відбитки пальців.
- **Відсутність санкції на знесення наметового містечка.** МВС заявило, що проводилися «[слідчі дії і заходи зі звільнення проїзду на вулиці](#)». Але рішення суду передбачало лише проведення обшуку. Фактично поліція використала рішення суду як привід для ліквідації наметового містечка. Також відкритим є питання: наскільки ефективними можуть бути слідчі дії, якщо їх проводити після того, як самі ж співробітники поліції знесли наметове містечко.
- **Відсутність розпізнавальних номерів на засобах індивідуального захисту (шоломи, щити, бронезилети) у багатьох поліцейських.** Після подій Євромайдану в Україні активно обговорюється питання щодо необхідності введення системи ідентифікації співробітників поліції. Більше року тому, в січні 2017 року, у парламент було внесено відповідний [законопроект](#), але він досі перебуває на стадії розгляду.

Ще один факт, який викликає занепокоєння, – реакція на події вищого керівництва правоохоронних органів. **Міністр внутрішніх справ Арсен Аваков фактично вихваляється застосуванням насилля і жартує з цього.** «[Ми теж прикрутили... а кажуть тут деякі, що не те мали на увазі](#)», – написав Міністр, додаючи смайл раніше «Нафтогаз» закликав громадян «прикрутити», тобто зменшити температуру в приміщеннях, оскільки Росія знизила тиск у газопроводах). Подібні висловлювання Міністра можна розцінювати як демонстрацію почуття вседозволеності.

«Зойки» – таким словом речник МВС Артем Шевченко охарактеризував обурення громадськості через утримування протестувальників на колінах. Він вважає, що «[ступінь жорсткості дій поліції не була надмірною](#)». **Генеральний прокурор Юрій Луценко** повідомив, що його відомство «[підтримує законні дії МВС](#)». Він заявив, що даний протест «профінансований» із Росії, а протестувальники «розробляли план захоплення парламенту».

Фактично, керівники силових структур займаються пропагандою і створюють у суспільстві негативний образ протестувальників, таким чином «виправдовуючи» застосування до них грубої сили. Прокуратура порушила кримінальну справу з метою перевірки можливого перевищення повноважень працівниками поліції, а також умисного перешкоджання діяльності журналіста. Але **зневажливі висловлювання вищих посадових осіб породжують сумніви щодо проведення належного і об'єктивного розслідування.**

Поліція м. Києва заявила, що в результаті обшуку в наметовому містечку були знайдені декілька гранат, схожих на бойові, димові шашки, пляшки із запальною сумішшю, кийки, палиці.

05.03.2018 **офіс омбудсмена** підкреслив, що 03.03.2018 поліція грубо порушила права людини, зокрема, право на свободу зібрань, свободу слова, право на особисту свободу і право не піддаватися нелюдському поводженню. [Заяву](#) підтримали 23 громадські і правозахисні організації (зокрема, Фундація «Відкритий Діалог»).

Співробітники правоохоронних органів зобов'язані діяти виключно в рамках чинного законодавства і не піддаватися на провокації. Методи, використані під час розгону акції протесту, є неприйнятними в правовій державі. Вони свідчать про неефективність реформ в українській поліції. Методи взаємодії з учасниками акцій протесту не зазнали серйозних змін з часів Євромайдану.

Міжнародна громадськість зобов'язана відреагувати на події, що відбулися, і вимагати від української влади негайної реакції на протиправні дії поліції.

Щоб не допустити подібних випадків у майбутньому, вважаємо за необхідне:

- Об'єктивно розслідувати дії поліції 03.03.2018 під час зіткнень з протестувальниками біля будівлі Верховної Ради України.
- Притягнути до відповідальності посадових осіб, винних у застосуванні надмірної сили до учасників акції протесту, а також масовому свавільному затриманні протестувальників. Розглянути питання відставки Арсена Авакова з посади Міністра внутрішніх справ.
- На законодавчому рівні вирішити питання належної ідентифікації співробітників поліції. Зокрема, крім жетонів, номери поліцейських повинні бути позначені на індивідуальних засобах захисту – шоломах, щитах, бронезилетах. Номери повинні бути читабельними не тільки з близької відстані, але і здалеку.

Для отримання більш детальної інформації, будь ласка, звертайтеся:

Ігор Савченко – igor.savchenko@odfoundation.eu

Андрій Осаволук – andriy.osavoliyk@odfoundation.eu

Людмила Козловська – lyudmylakozlovska@odfoundation.eu